

Aangesien de personen van

Francois en }  
Guilliam } du Toit

Jan en }  
Claas } Elbertsz

Jacobus van Brakel

Cornelius Nieukerke

Maarten van Staaden

Willem van Zijl en

Hercules des Pres

Alle landbouwers aan Stellenbosch, Drakenstijn, ende Tijgerbergen woonagtig, voor eenigen tijd verleeden wegens hijmelijke 't samenrottinge en conspiratien<sup>1</sup>, mitsg:<sup>rs</sup> aan het schrijven en teekenen, van lasterlijke brieven ende geschriften, teegen d'overigheid seer verdagt, waarvan de copijen gelukkig zijn gesaijseert<sup>2</sup>, door den E: Land-drost.

Door brieven vrindelijk zijn aange-  
maand, omme haar van die misdaad  
te suiijveren, en dat deselve all die zagte  
en civiele<sup>3</sup> handelinghe, veragt, en in de

/wind/

<sup>1</sup> *Conspiratien* - t'samen-spanning, t'samem-sweering. *Conspireren* - t'samen-sweeren, aanspannen om eening quaad te done, of uut te voeren.

<sup>2</sup> *Saiseren* - vatten, vast houden. *Saisie* - genieten, besit.

<sup>3</sup> *Civil* - beleeft, heus, borgelijk

[61]

wind geslagen hebbende, op de dagvaardinge van den geregtsbode, en opgevolgde drie edict<sup>4</sup> als citatien<sup>5</sup>, mitsgr:s een vierde mandament bij edicte, eeven hardnekkig zijn gebleeven, en haar selve alsoo weegens haar non comparitie<sup>6</sup>, in vilipendie<sup>7</sup> van de justitie, contumax<sup>8</sup> hebben gemaakt. Alle 't welke zijnde een manifeste en wederspannige opstand, ongehoorsaamheid en rebellie, soo tegen de overigheijd als de justitie, openbaarlijk geperpetreert<sup>9</sup>, waaruijt niet alleen dispariteit, spoorloosheid, en verdere tumulten, maar selvs seditien<sup>10</sup> en oproer tot verderv van volk en land, soude kunnen spruijten, en oversulx waarlijk zaake van gants jammerlijke en pernitieuse<sup>11</sup> gevolgen, die onder een welgestelde regeering, en vooral in een Colonie moet geweerd, gehandhaavt, en gestraft werden.

/Soo is 't/

---

<sup>4</sup> *Edict* – gebod.

<sup>5</sup> *Citatie* – roeping, daging.

<sup>6</sup> *Compareren* – verschijnen, sig vertoonen.

<sup>7</sup> *Vilipendie* – veragting, kleinagting.

<sup>8</sup> *Contumax* – wederspanning, die gedaagt zijnde voor den Regter en niet verschijnd.

<sup>9</sup> *Perpetreren* – bedrijven.

<sup>10</sup> *Seditie* – oproer.

<sup>11</sup> *Pernitieus* – schadelijk, verderffelijk.

Soo is 't dat den E: Agtb:Raad van  
Justitie ten daage dienende, gesienende  
g'examineerd hebbende, 't intendit<sup>12</sup> door  
den E: Land-drost Joh:<sup>s</sup> Staarenburg,  
ratione officii<sup>13</sup>, opende jegens de voorn:<sup>e</sup>  
neegen ged:<sup>s</sup>, defaillant<sup>14</sup>, en latitanten<sup>15</sup>,  
gedaan ende genoomen, met den stukken  
en documenten tot justificatie van  
zijn vermeeten<sup>16</sup> daar neevens geproduceerd  
wijders dezelve met rijpe deliberatie  
van Raade, aandagtelijk door gesien,  
en overwoogen mitsg:s geleth hebbende,  
waarop in deesen te letten stond; Doen-  
de regt, in den naame ende van  
weegen de Hoog Mogende Hee-  
ren Staaten Generaal,  
der Vrije Vereenigde Nederlanden,  
verleenen den eijss:s teegen de neegen  
ged:s, het vierde default<sup>17</sup>, en uijt  
/kragte/

<sup>12</sup> *Intendit* – klachtenlijst, geschrift van beschuldiging.

<sup>13</sup> *Ratione officii* - uit hoofde van zijn ambt, ambtshalve.

<sup>14</sup> *Defaliant* – die in gebrekekeke blijft te komen.

<sup>15</sup> *Latiteren* – weg-schuylen, sig t'souken maek, schuylen.

<sup>16</sup> *Vermeten* - in rechte iets beweren.

<sup>17</sup> *Default* - gebrek, als men in rechten ten bescheiden (ontbieden) dage niet en komt.

[63]

kragte van dien, versteekt haar van alle  
exeptien, declinatoire<sup>18</sup>, dilatoire<sup>19</sup>, en  
peremptoir<sup>20</sup>, defentien<sup>21</sup> ende weeren,  
die zij compareerende hadden mogen  
proponneeren<sup>22</sup> en allegeeren<sup>23</sup>, ende dispon-  
neerende<sup>24</sup> op het indendit mitsgr:s  
eijsch en conclusie<sup>25</sup> van den eijss:<sup>s</sup>, en  
de verdere geproduceerde stukken,  
houd de ged:<sup>ns</sup> weegens haar non comparie-  
tie verdagt en contumax, condemneerd  
deselve over sulx, als mede ter zaake haa-  
ren halsterrig wederspanningheid, inobedi-  
ëntie, en klijnagting, soo voor haar Ove-  
righeid als de Justitie, bij meerderheid  
en overdragt van stemmen, omme bij  
openbare sententie, van de Puije<sup>26</sup> te  
worden verclaard, inhabil<sup>27</sup> omme ooit in  
deese Colonie eenige politicq:en of militair[...]  
bedieningen te mogen bekleeden, mitsgr:s  
/omme/

<sup>18</sup> *Declinatoire exceptie* - hulpmiddel om van de rechter af te gaan, afwijking, afwijzende verwerping.

<sup>19</sup> *Dilatoire exceptie* - hulpmiddel om de zaak uit te stellen.

<sup>20</sup> *Peremptoir* - onherroepelijk, laatste uitstel. *Peremptoire exceptie* - exceptie in een geding welke de toewijzing van den eisch geheel of gedeeltelijk voor goed belet, vernietigende exceptie.

<sup>21</sup> *Defentie* - verdediging.

<sup>22</sup> *Proponeren* - voorstellen.

<sup>23</sup> *Allegeren* - voortbrengen, ofte in regten bybrengen, aanwysen.

<sup>24</sup> *Disponeren* - schikken, beschikken.

<sup>25</sup> *Conclusie* - een korte stelling en de grond waarop het proces werd gevoerd.

<sup>26</sup> *Pui* - Verhevenheid van waaraf men tot een menigte spreekt. Bordes of stoep, soms rustend op pilaren, soms een massief steenen bouwsel, voor een stadhuis of een ander regeeringsgebouw, van waaraf de overheid oudtijds ordonnantiën, keuren en derg. aan de onderdanen bekendmaakte.

<sup>27</sup> *Inhabil* - onbequaam, onabel. In de vroegere rechtstaal: "Onbekwaam, onmachtig; gebezigd voor personen die niet in staat of niet bevoegd zijn iets te doen of waar te nemen"

omme voor den tijd van vijf jaaren, op het  
Eijland Mauritius gebannen te blijven, en  
haar cost te zoeken, en hoeft voor hoeft, in  
een amende<sup>28</sup> van twee honder rijxdaald:<sup>rs</sup>  
't applireeren<sup>29</sup> d' eene helft voor den eijss:s, en  
d' andere helft voor de raad kamer, als  
mede in de coste ende mise<sup>30</sup> van de justitie,  
tot taxatie<sup>31</sup> ende moderatie van den E:  
Agtb: Raade.

Aldus gedaan en gesententieert in 't  
Casteel de Goede Hoop den 9<sup>e</sup> Aug:<sup>s</sup> 1706.

Mij present	[signed] <i>J. Blesius</i>
<i>A. Poulle</i>	<i>O. Bergh</i>
secret: <sup>s</sup>	<i>Adriaen van Reede</i>
	<i>J:<sup>ns</sup> Swellengrebel</i>
gepronuntieert 23 <sup>e</sup> dito	<i>Willem van Putten</i>
daar aan volgende	<i>K. J. Slotsboo</i>
	<i>J. Brommert</i>
	<i>Guilliam Heems</i>
	<i>Hensrik Bouman</i>

<sup>28</sup> *Amende* – boete, straffe.

<sup>29</sup> *Applireeren* – toewijzen.

<sup>30</sup> *Mise* – onkoste, uitgifte.

<sup>31</sup> *Taxatie* – schatting, waardering.